

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1975/144
Karar Sayısı : 1975/163
Karar Tarihi:10/6/1975

İPTAL DAVASINI AÇAN : Millet Meclisinin üye tamsayısının altıda birini aşan sayıda üyeleri.

İPTAL DAVASININ KONUSU : 1.3.1975 günlü, 15164 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 27.2.1975 günlü, 1868 sayılı “1975 Yılı Bütçe Kanunu”nun 100. maddesinin (d) ve (e) bentlerinin iptali istemidir.

I- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi, İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca yaptığı ilk inceleme toplantısında:

Dava dilekçesinin Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterliğince 30.5.1975 gününde kaleme havale edildiği ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 26. maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre, davanın bu tarihte açılmış sayılması gerektiği; öte yandan kimi hükümlerinin iptali istenen 27.2.1975 günlü, 1868 sayılı “1975 yılı Bütçe Kanunu”nun 1.3.1975 günlü, 15164 sayılı Resmi Gazetede yayımlandığı saptanmıştır.

Anayasanın 150. ve 44 sayılı Kanunun 22. maddelerinde Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açma hakkının, iptali istenen Kanunun veya içtüzüğü'nün Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak doksan gün sonra düşeceği öngörülmüştür. Bu açık ve kesin anlatıma göre doksan günlük sürenin saptanmasında, Resmi Gazetede yayınlama gününün de hesaba katılmasının zorunlu olduğu meydana çıkar. Yasanın mutlak deyimle doksan günlük süre içine aldığı yayım gününü, bir günün 24 saat olduğu esasına dayanarak ve yayım saati üzerinde varsayımlar kurarak hesap dışı bırakmağa yer verilemez. Öte yandan sürelerde kimi günlerin hesaba katılmaması öngörülmüşse Kanun Koyucu ereğini şimdiye kadar hep açık ve özel hükümlerle belli edegelmiştir. Borçlar Kanunu (madde 76), Hukuk Yargılamaları Usulü Yasası (madde 39), İcra ve İflâs Kanunu (madde 19), Vergi Usul Kanunu (madde 18) bu tutumun başlıca örnekleridir. Yukarıda sayılan kanunlarda ve benzerlerinde akdin, tevdim veya tebliğin yapıldığı, yahut sürenin başladığı günlerin hesaba katılmayacağına dair olan hükümler, ancak o yasaların kapsamına giren işlere inhisar eder. Hele Anayasanın 150. maddesi gibi açıklık ve kesinlik bulunan yerlerde bu çeşit hükümleri, uygulama alanlarını aşacak şekilde destek yaparak yorumlara gidilmesi doğru olmaz.

Bu görüş bir başka dava dolayısıyla verilen ve 28.6.1967 günlü, 12633 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olan 8.12.1966 günlü, Esas: 1964/5, Karar: 1966/45 sayılı Anayasa Mahkemesi kararında da açıklanmıştır.

Yukarıda açıklanan tarihlere ve Anayasa hükümlerine göre davanın , “1975 Yılı Bütçe Kanunu”nun Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak doksanbirinci günü, yani iptal

Esas Sayısı : 1975/144
Karar Sayısı : 1975/163

davasını açma hakkı düştükten sonra açılmış olduğu konusunda kuşku yoktur. Davanın bu nedenle reddedilmesi gereklidir.

Muhittin Taylan, Halit ZARBUN, şekip opurođlu ve şevket Müftügil bu görüşe katılmamışlardır.

II-SONUÇ :

Davanın, Anayasanın 150. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 22. maddelerinde yazılı doksan günlük süre geçtikten ve böylece dava hakkı düştükten sonra açılması nedeniyle reddine Muhittin Taylan, Halit ZARBUN, şekip opurođlu ve şevket Müftügil'in karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

10.6.1975 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Muhittin TAYLAN	Kâni VRANA	řahap ARIÇ
Üye	Üye	Üye
Halit ZARBUN	Ziya ÖNEL	Abdullah ÜNER
Üye	Üye	Üye
Ahmet KOÇAK	şekip ÇOPUROĞLU	Muhittin GÜRÜN
Üye	Üye	Üye
Lütfi ÖMERBAŞ	Hasan GÜRSEL	Ahmet Salih ÇEBİ

Üye	Üye	Üye
Şevket MÜFTÜGİL	Nihat O.AKÇAKAYALIOĞLU	Ahmet H.BOYACIOĞLU
Karşıoy yazısı eklidir.		

KARŞIOY YAZISI

Çoğunluk, Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açma süresinin hesabında, Anayasanın 150. ve 44 sayılı Yasanın 22. maddelerindeki "... dava hakkının iptali istenilen yasa veya İktüzüğün Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak 90 gün sonra düşer. "hükmüne dayanarak yayım gününün de hesaba katılacağı sonucuna varmakta ve bu nedenle davanın 91 gün açıldığı gerekçesiyle reddine karar vermiş bulunmaktadır.

1- Oysa 150. maddenin tüm metin olarak anlamı bu sonucun aksini doğrulamaktadır.

Şöyleki :

a) Madde metninde yer alan "... başlayarak..." deyimini birçok yasalarda kullanılan (itibaren), (başlar) deyimleri ile eş anlamdadır. Bu son deyimleri kullanan yasalarda ise yayım, ya da onun yerine geçen tebliğ günü süre hesabında nazara alınmaktadır. Örneğin Danıştay'da açılacak iptal ve temyiz davalarının sürelerini saptayan 521 sayılı Yasanın 67. maddesinin birinci ve sonuncu fıkralarında "yazılı bildirim", yada "tebliğ tarihinde itibaren 90 gün" denilmesine rağmen dava açma süresinin hesabında tebliğ yada yazılı bildirim günü hesaba katılmamaktadır.

b) Burada kanun yapıcının amacı doğrudan açılacak iptal davalarındaki sürenin sona ermesi için 90 tam günün geçmiş olmasını belirlemektedir. Metinde dava hakkının yayım tarihinden başlayarak 90 gün sonra düşer denilmesi bu düşüncenin ifadesi içindir. Şayet çoğunluk kararında belirlendiği gibi yayım günü de hesaplanmak suretiyle 90 ıncı gün dava hakkı sonuçlandırılmak istenilseydi kullanılacak ifade, "90 gün sonra düşer" değil, "90 gün içinde düşer" olurdu. Nitekim Danıştay'da açılan bu tür davaların tebligat ve cevap günlerini düzenleyen 521 sayılı Yasanın 76. maddesinin 3. fıkrasında; taraflar, yapılacak tebliğlere karşı tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde cevap vermeye mecburdurlar...", yine aynı yasanın kararın düzeltilmesi süresini saptayan 98. maddesinde "... ilâmın tebliğ; tarihinden itibaren 15 gün içinde..." denilmesi bu düşüncemizin yasal kanıtlarıdır.

Böylece bizatihi 150. madde metni dahi çoğunluğun anlayışına olanak sağlayacak nitelikte değildir.

c) Diğer yandan konunun Temsilciler Meclisinde görüşülmesi sırasında komisyon sözcüsünün 90 günlük dava açma süresini savunurken yaptığı beyanda; bu sürenin alışılmış bir süre olduğunu, alışılmış sürede kastının da o zaman yürürlükte olan Danıştay Kanunundaki süre bulunduğunu söylemesi, 90 günlük sürenin Danıştay'daki uygulama istikâmetinde olacağını göstermektedir. Danıştay'da gerek o zaman ve gerek hale 90 günlük süre hesaplanırken tebliğ tarihi nazara alınmamak suretiyle uygulama yapılagelmekte olması, kanun yapıcının da çoğunluk kararında belirlenenin aksine süre hasında yayım gününün hesaba katılmaması düşüncesinde olduğu kanıtlamaktadır.

2- Çoğunluk kararında, sürenin hesabında yayım tarihinin nazara alınması Kanun yapıcı tarafından arzulansaydı bunun açıklıkla ve özellikle belirtilmesi gerekeceğine kanıt olarak gösterilen yasalar hükümleri, yukarıda 1 numaralı bentde açıklanan düşüncüyü değiştirecek nitelikte bulunmamaktadır.

Çünkü:

a) Kararda kanıt olarak gösterilen yasa hükümleri içerdiği konularda sürelerin ne yolda hesaplanacağını saptamaktadır. Bunların tümünün amacını kapsamına giren sürelerde tebliğ gününün hesaba katılmamasını belirtmeye yöneliktir. Bununla, kanun yapıcı bu yasaların uygulamalarında herhangi bir kuşkuya yer bırakmamak amacıyla bu açıklığa gerek görmüş; Yıl, ay, hafta, ve gün olarak belirlenen sürelerde tebliğ gününü süre hesabı dışında bırakmış; böylece bu kuralı her tür süre hesabından genel bir kural haline getirmek istemiştir. İdare Hukuku alanındaki yasaların ve uygulamaların da bu istik=amette bulunduğu yukarıda belirtildiğinden, süre hesabında tebliğ gününün hesaba katılmaması kuralı, tüm Türk hukuk sisteminde geçerli genel bir kural niteliğine girmiştir. Şu halde gerek kamu hukuku (İdare Hukuku), gerekse özel hukuk alanlarında genel kural niteliğinde erişmiş bu kuralın, Türk Hukuk Mevzuatı içerisinde bulunan Anayasal denetim uygulamasında bir ayrıcalık gösterebilmesi, ancak Anayasada bu konuda aksine bir hüküm getirilmiş olması ile mümkün olabilirdi. Oysa hükmüne dayanılan 150. madde bu anlamda bir kural getirmek şöyle dursun, yukarıda izahına çalışılan nedenlerle tam zıddı bir kavramı içermiş bulunmakta ve dolayısıyla karardaki bu konuya yönelik gerekçe maddedeki kurala ters düşmektedir.

b) Kaldığı kanıtlayıcı yasal örnek verilmesi gerektiği hallerde, bu örneklerin uygulanan yasa ile aynı hukuk gurubu veya dalında bulunan yasalardan alınması hukukun genel kurallarındandır. Bu kural uyarınca alınacak örnek yasalar kararda yer verildiği gibi özel hukuk ilişkilerini düzenleyen yasalardan değil, yakın ilişkisi, hatta benzerlik ve aynı hukuk gurubu içinde bulunması nedeniyle idare hukuku alanına giren yasalardan, örneğin, Danıştay Yasasından seçilmesi gerekirdi. Gerçekten konu Anayasa Mahkemesinde doğrudan açılan iptal davası bulunması ve halbuki kıyaslama yapılan, ya da örnek alınan yasalarda (Borçlar Kanununu, Hukuk Yargılama Usulü Yasası, İcra ve İflâs Kanunu, Vergi Usulü Kanununun) bu tür davaların bu yasaların niteliği ve kapsamı bakımından söz konusu olamaması nedeniyle kıyaslama yapılacak yada örnek gösterilecek kuralların iptal davası konusunu kapsayan bir yasa bulunması yönünden Danıştay Kanunu içinden alınması daha doğru ve yerinde olurdu. Hernekadar Anayasa Mahkemesinde doğrudan açılan iptal davalarıyla, Danıştayda açılan iptal davaları arasında taraflar, kararların hukuki sonuçları gibi bakımlardan bir takım ayrıcalıklar var ise de, her iki Mahkemenin kamu hukukunun ilgilendiren alanlarda görev yapması, bu Mahkemelerde açılan davaların aynı adı taşımaları, (iptal davaları açısından) dava açma sürelerinin aynı bulunması ve bu sürelerin her iki Mahkemede de hak düşürücü süre niteliğini taşıması ve nihayet verilecek kararların dava konusu yasa, ya da işlemin iptali sonucunu doğurması gibi yönlerden yakın ilişkileri bulunması nedenleriyle karşılaştırmanın yada örnek almanın bu iki Anayasal müessese arasında yapılmasında daha sağlam ve daha doğru bir hukuki esasa dayanılmış olacağı kanısındayız. Bu açıdan durum incelendiğinde, Anayasanın Danıştayda açılacak iptal davalarıyla Anayasa Mahkemesinde açılacak aynı tür davalardaki süre aşımının başlangıç tarihi için hemen hemen aynı deyimleri kullandığımızı görürüz. Gerçekten Danıştay için bu tarihi saptayan Anayasanın 114. maddesinde; "... İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak davalarda (İptal davaları) süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar." denilmiş; Anayasa Mahkemesinde açılacak doğrudan iptal davalarının başlangıç tarihi için ise "... Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak..." deyimini kullanılmıştır. "Başlar" ile "başlayarak" kelimeleri arasından birinin fiil, diğerinin fiilli bir bağlantı (zarf) olması dışında

Esas Sayısı : 1975/144
Karar Sayısı : 1975/163

anlam ayrıcalığı bulunmadığı, aksine her iki deyiminin de tam eş anlamda olduğu açıktır. Buna karşı çoğunluk kararı, 150. maddedeki “başlayarak” kelimesini esas alarak bu kelimeyi takip eden cümlelerin “...90 gün sonra düşer.” kısmını bile nazara almadan 90 günlük sürenin hesabına yayım tarihini de katmakta; aynı deyim olan “başlar” kelimesini kullanan aynı yasanın 114. maddesine dayanılarak hazırlanan 521. Sayılı Danıştay Kanununun süre sorununu oluşturan 67. maddesi uyarınca yapılan uygulamalarda ise, işlemi belirten yazılı bildirim günü 90 günlük süre hesabı dışında bırakılmaktadır.

Aynı Yasanın her iki maddesinde aynı amacın belirlenmesi için aynı kelimeler kullanılmasına, daha geniş bir uygulama alanı olan Danıştaydaki iptal davalarında sürenin 90 tam günün geçmiş olması kuralı uygulanmasına rağmen, aynı miktar süreyi esas alan aynı tür davanın Anayasa Mahkemesindeki incelenmesinde yapılan süre hesabında yayım günü de hesaba katılmak suretiyle bu kural dışına çıkılması, yapıcısı aynı olan Yasanın amacını da aşar bir durum yaratmaktadır. Özellikle 150. maddedeki sürenin uygulama yönünden Danıştay’daki uygulamaya dayanılarak konulduğunun ilgili komisyon sözcüsü tarafından açıklanmış bulunması ve o zamanki Danıştay uygulamasının da şimdiki gibi olması, bu düşüncemizin doğruluğunu hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak derecede açıklığa kavuşturmuştur.

3- Nihayet ortada Anayasal bir denetim söz konusu olup bu denetime imkân veren koşulların bir hayli sınırlandırılmış bulunması karşısında hak düşürücü bir sürenin hesabında, Anayasa Hukukunu da içeren kamu hukuku alanındaki içtihat da gözönünde tutulmadan buna göre yapılagelen uygulama dışına çıkılması, Anayasal denetimin kanun yapıcı tarafından öngörülmemiş olan başka bir yönden daha da daraltılması ve böylece Anayasaya aykırılık ihtilâflarının bu gibi hallerde Anayasa Mahkemesince incelenememesi sonucunu doğuracaktır. Oysa bu durum Anayasa Mahkemesinin kuruluş nedenine ters düşmektedir. Çünkü hak düşürücü sürenin hesabında yasa metninde bir an için açık olmayan bir ifade bulunduğu var sayılsa bile, bu gibi hallerde emsal uygulamalarda gönünde tutulmak suretiyle geniş anlamli yorumla gidilerek anayasal denetime imkân sağlanması gerekir.

SONUÇ :

Yukarıda açıklanan nedenler sürenin geçmiş olduğu yolundaki çoğunluk kararına karşıyız.

Başkan
Muhittin TAYLAN

Üye
Halit ZARBUN

Üye
Şekip ÇOPUROĞLU

Üye
Şevket MÜFTÜGİL